

WPLYW SAMORZĄDU GMINNEGO NA LOKALNY ROZWÓJ GOSPODARCZY NA PRZYKŁADZIE GMIN WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Karolina Babuchowska, Roman Kisiel

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Streszczenie. Samorząd lokalny jest koordynatorem wszelkich działań podejmowanych na obszarze gminy, również takich, których bezpośrednim efektem jest lokalny rozwój gospodarczy. Celem pracy była odpowiedź na pytanie: *W jaki sposób samorząd gminny wpływa na lokalny rozwój gospodarczy?* Odpowiedź na to pytanie umożliwiły informacje zebrane podczas wywiadu w 20 celowo wytypowanych gminach woj. warmińsko-mazurskiego. Samorząd gminny kreując lokalny rozwój gospodarczy wykorzystuje instrumenty, których efektem jest zarówno bezpośredni, jak i pośredni wpływ na ten proces. Powszechnie wykorzystywanym w gminach instrumentem wspierającym lokalny rozwój gospodarczy była strategia. Ponadto realizowano inwestycje, głównie infrastrukturalne, oraz podejmowano działania wspierające rozwój przedsiębiorczości.

Słowa kluczowe: rozwój gospodarczy, gminy, instrumenty rozwoju

WSTĘP

Budowa państwa demokratycznego z gospodarką opartą na prawach rynkowych była jednym z celów przemian ustrojowo-systemowych, jakich dokonano w Polsce na przełomie lat 80. i 90. Podstawą dokonywanych zmian było założenie, że opoką ustroju demokratycznego są społeczności lokalne, a prawo obywateli do uczestnictwa w kierowaniu sprawami publicznymi jest jedną z demokratycznych zasad funkcjonowania państwa. Koniecznością stała się przebudowa struktury administracyjnej państwa. Na mocy ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. [DzU z 1990 r. Nr 16, poz. 95] reaktywowano w Polsce podstawowe jednostki samorządu terytorialnego. Określono wówczas zakres ich działania oraz zadania, do realizacji których są one zobligowane.

Adres do korespondencji – Corresponding author: Karolina Babuchowska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Polityki Gospodarczej i Regionalnej, ul. Oczapowskiego 4/200B, 10-719 Olsztyn, tel. (48 89) 523 45 41, karolnat@poczta.onet.pl

Nowy ustrój RP obok zasady decentralizacji realizuje również zasady pomocniczości i dialogu społecznego. Konsekwencją tego jest rozszerzenie zadań publicznych samorządów terytorialnych, a przede wszystkim gmin, które nie są tylko częścią aparatu państwowego. Ich podstawowym zadaniem jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb społeczności lokalnych i inicjowanie działań, które w tym kierunku będą zmierzały [Leoński 2001]. Takie podejście wynika w dużej mierze ze znajomości potrzeb i podstawowych problemów, jakie istnieją w środowisku gminnym.

Gminy nie rozwijają się jednak równomiernie. Przyczyn tego stanu można upatrywać w niejednakowej dostępności do czynników produkcji bądź różnej ich jakości. Nie należy zapominać, że istotne znaczenie ma także potencjał tkwiący w ludziach, ich aktywności, przedsiębiorczości i kreatywności. Działania administracji publicznej w zakresie rozwoju gospodarczego powinny skupiać się na rozwiązywaniu problemów oraz wykorzystywaniu istniejących możliwości. Należy jednak pamiętać, że rozwój nie jest wyłącznie efektem działania administracji, ale równoczesnej działalności na określonym obszarze przedsiębiorstw, a także obywateli.

Wspieranie lokalnego rozwoju gospodarczego wiąże się z podjęciem wielu działań w środowisku gminnym. Wiele korzyści władzom lokalnym w tym procesie może zapewnić umiejętność planowania strategicznego. Według Sztando, lokalną politykę gospodarczą należy prowadzić na podstawie przyjętych w danej gminie kryteriów, które stanowią miarę oceny istotności danych działań stymulujących. Pozwala to na dokonanie wyboru spośród całego agregatu narzędzi stymulowania rozwoju takiej grupy, której działanie będzie najbardziej zbliżone z wyznaczonymi priorytetami [Sztando 2000].

Aktywność samorządów może przyjmować różne formy, w zależności od założeń przyjętych w strategii rozwoju. Z reguły będą się one skupiały na [Sobczyk 2004]:

- wspieraniu sektora prywatnego,
- efektywnym wykorzystaniu lokalnych zasobów,
- tworzeniu nowych miejsc pracy,
- efektywnym zarządzaniu dochodami publicznymi.

Stymulując lokalny rozwój gospodarczy, władze samorządowe dysponują szeroką paletą narzędzi, za pomocą których mogą osiągnąć wyznaczone cele. Zastosowanie odpowiedniego zestawu instrumentów zależy od szybkości ich działania, zakresu spodziewanych efektów, łatwości w stosowaniu. Z tego względu charakter narzędzi może być bardzo różnorodny [Kamiński 2003].

CEL PRACY I METODY BADAŃ

Samorząd lokalny występuje w charakterze koordynatora wszelkich działań podejmowanych na obszarze gminy, w tym także działań, których bezpośrednim efektem jest lokalny rozwój gospodarczy. Celem pracy była odpowiedź na pytanie: *W jaki sposób samorząd gminny wpływa na lokalny rozwój gospodarczy?*

Chcąc uzyskać odpowiedź na tak sformułowane pytanie, zebrano materiał empiryczny. Do zgromadzenia informacji wykorzystano metodę wywiadu indywidualnego, jako technikę badań wybrano wywiad pogłębiony standaryzowany skierowany do przedstawicieli władz samorządowych (burmistrz, wójt) w celowo wytypowanych 20 gminach woj.

warmińsko-mazurskiego. Dobór jednostek samorządowych został dokonany na podstawie dwu kryteriów: poziom rozwoju gospodarczego gminy oraz zmiany, jakie nastąpiły w poziomie rozwoju gminy w 2003 r. w porównaniu do 1999 r. Aby umożliwić wybór gmin do badań empirycznych, należało dla 116 jednostek wchodzących w skład województwa określić poziom ich rozwoju gospodarczego.

Przyjmując, że rozwój gospodarczy, nawet w skali lokalnej, jest bardzo trudny do zdefiniowania przy użyciu metod statystycznych, uznano, że najwłaściwszą metodą przy jego określaniu będzie wykorzystanie syntetycznego wskaźnika, skonstruowanego na podstawie o określonej liczby zmiennych diagnostycznych. O wyborze takiej metody zdecydowała możliwość późniejszej hierarchizacji obiektów z punktu widzenia pewnej cechy (w tym przypadku poziomu rozwoju gospodarczego).

Istnieje wiele rodzajów wskaźników syntetycznych. W pracy wykorzystano metodę sum standaryzowanych. Aby określić wartość wskaźnika rozwoju, dokonano na podstawie literatury przedmiotu wyboru zmiennych diagnostycznych najlepiej opisujących zjawisko lokalnego rozwoju gospodarczego. Oceniono także współzależność cech diagnostycznych oraz dokonano ich standaryzacji. Ostatecznie wykorzystano informacje o 14 zmiennych charakteryzujących różne sfery życia społeczno-gospodarczego badanych jednostek, tj.:

- odsetek ludności w wieku produkcyjnym,
- liczbę pracujących w stosunku do ogólnej liczby ludności,
- saldo migracji na 1000 mieszkańców,
- stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym,
- telefoniczne łącza główne na 1000 mieszkańców,
- drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km²,
- sieć kanalizacyjną na 100 km²,
- sieć wodociągową na 100 km²,
- podmioty gospodarcze według REGON na 10 tys. mieszkańców,
- nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca,
- dochody własne gmin na 1 mieszkańca,
- udział dochodów własnych gmin w ich dochodach ogółem,
- wydatki inwestycyjne gmin na 1 mieszkańca,
- udział wydatków inwestycyjnych gmin w ich wydatkach ogółem.

Dla każdej z wytypowanych zmiennych obliczono cząstkowe wskaźniki, a następnie poprzez ich zsumowanie wyliczono dla każdej gminy zbiorczy współczynnik rozwoju. Wszystkie badane jednostki (gminy) zostały uszeregowane pod względem wartości współczynnika rozwoju od najbardziej rozwiniętej do charakteryzującej się jego najmniejszą wartością. Ponieważ rozwój gospodarczy jest zjawiskiem długotrwałym, szacowanie jego poziomu w krótkim okresie uznano za nieuzasadnione, skoncentrowano się więc na określeniu jego poziomu w latach 1999 i 2003. Przyjęto bowiem, że w wybranym przedziale czasowym można będzie zaobserwować zmiany gospodarcze, jakie nastąpiły.

Aby ocenić zmiany poziomu rozwoju gospodarczego gmin, porównano wartości współczynnika rozwoju w latach 1999 i 2003 indywidualnie dla każdej gminy. Na tej podstawie możliwy był podział jednostek na cztery rozłączne grupy (stabilną na niskim poziomie rozwoju, stabilną na wysokim poziomie rozwoju, wzrostu, regresu), charakteryzujące się różną specyfiką, stopniem i kierunkiem zmian lub ich brakiem. Następnie

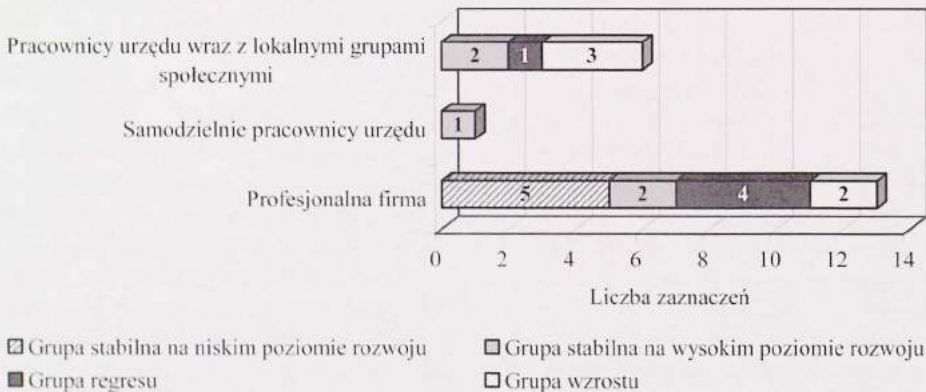
w każdej grupie wybrano w sposób celowy 5 gmin spełniających najlepiej kryteria warunkujące przynależność do niej. W przypadku gmin z grupy regresu i wzrostu były to jednostki, które odznaczały się odpowiednio największym pogorszeniem lub największą poprawą poziomu rozwoju gospodarczego. W tych właśnie jednostkach zebrano materiał empiryczny.

FORMY WSPIERANIA LOKALNEGO ROZWOJU GOSPODARCZEGO

Mając do wyboru szeroką paletę instrumentów stymulujących rozwój, władze samorządowe objętych badaniem gmin w pierwszej kolejności wykorzystywały te o charakterze organizacyjno-planistycznym. Dokumentami najczęściej obecnymi w gminach były strategie rozwoju. Wynikało to z dostrzegania korzyści, płynących z opracowania dokumentów, które umożliwiały holistyczne ujęcie potencjału rozwojowego jednostek, sprecyzowanie możliwości i kierunków rozwoju, a w konsekwencji efektywne zarządzanie tym procesem.

Badane gminy, niezależnie od specyfiki swojego rozwoju (grupy klasyfikacji), w większości posiadały dokument natury planistycznej, programujący przyszłe ich działania. Nie zawsze tym dokumentem była strategia. Te gminy, które strategię posiadały, różnicował sposób jej opracowania. Sporządzenie strategii uwzględniało trzy możliwości: powierzenie całości prac profesjonalnej firmie zewnętrznej, samodzielne rozpoznanie uwarunkowań rozwoju i na tej podstawie sporządzenie dokumentu przez pracowników, wspólne prace mieszkańców i pracowników urzędu (rys. 1).

Jak wynika z informacji przedstawionych na rysunku 1, strategię najczęściej powierzano przygotowaniu profesjonalnej firmie zewnętrznej. Z tej możliwości skorzystały wszystkie zbadane gminy należące do grupy stabilnej na niskim poziomie rozwoju, po 2 gminy z grupy wzrostu i stabilnej na wysokim poziomie rozwoju oraz 4 gminy z grupy

Rys. 1. Sposoby sporządzania strategii rozwoju gmin w zależności od grupy klasyfikacji

Fig. 1. Ways of preparing strategies of communes' development depending on a classification group

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych (n = 20).

Source: author's research (n = 20).

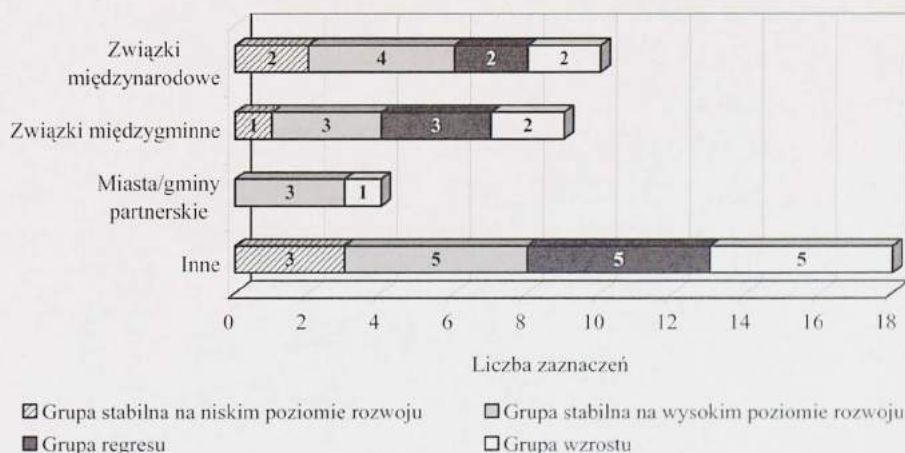
regresu. Trzeba jednocześnie podkreślić, że w grupie wzrostu najwięcej gmin zdecydowało się na przygotowanie strategii przy wspólnych pracach mieszkańców, pracowników urzędu, a niejednokrotnie przy równoczesnej pomocy ekspertów zewnętrznych.

Odnosząc ten aspekt do poziomu rozwoju gmin, należy stwierdzić, że ten sposób działania dawał pożądane efekty z punktu widzenia lokalnego rozwoju gospodarczego. Taką formę tworzenia strategii wybrano bowiem w gminach, które charakteryzowała poprawa lokalizacji w hierarchii poziomu rozwoju gospodarczego. Istotny był sposób przygotowania strategii w gminach należących do grupy stabilnej na niskim poziomie rozwoju. We wszystkich jednostkach zdecydowano się na powierzenie przygotowania dokumentu firmom zewnętrznym.

W gminach, w których uchwalono strategię, dokonano tego w różnych momentach badanego okresu. Jednakże w tych wszystkich jednostkach dokument przyjęły rady gmin w formie uchwały. Dla gmin grupy stabilnej na wysokim poziomie rozwoju charakterystyczne było opracowanie dokumentu w latach 1998–2000. Z kolei dla gmin grup stabilnej na niskim poziomie rozwoju i regresu typowe było uchwalenie strategii w latach 2001–2004. Podany przykład utwierdza w przekonaniu, że jednostki samorządowe należące do grupy stabilnej na wysokim poziomie rozwoju, w których władze lokalne dużo wcześniej niż pozostałe zdecydowały o konieczności wyznaczenia kierunków działania, konsekwentnie je realizowały oraz dynamicznie się rozwijały.

Różny był także okres, na jaki formułowano strategię. Najczęściej wytyczano cele i planowano ich realizację w okresie nie krótszym niż 6 lat, ale nieprzekraczającym 10 lat.

W celu zapewnienia sprawnej realizacji zadań wyznaczonych w strategiach badane jednostki podejmowały współpracę z instytucjami wyższych poziomów administracji państwowej, co było konieczne, uwzględniając zadania, do realizacji których zobowiązało je państwo, a także z licznymi innymi instytucjami publicznymi i agendami rządowymi (ARiMR, ANR, ARR). Wiele gmin podjęło ponadto współpracę zarówno z innymi gminami krajowymi, jak i gminami oraz miastami zagranicznymi (rys. 2).

Rys. 2. Formy współpracy podejmowane przez gminy

Fig. 2. Cooperation forms taken up by communes

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych (n = 20).

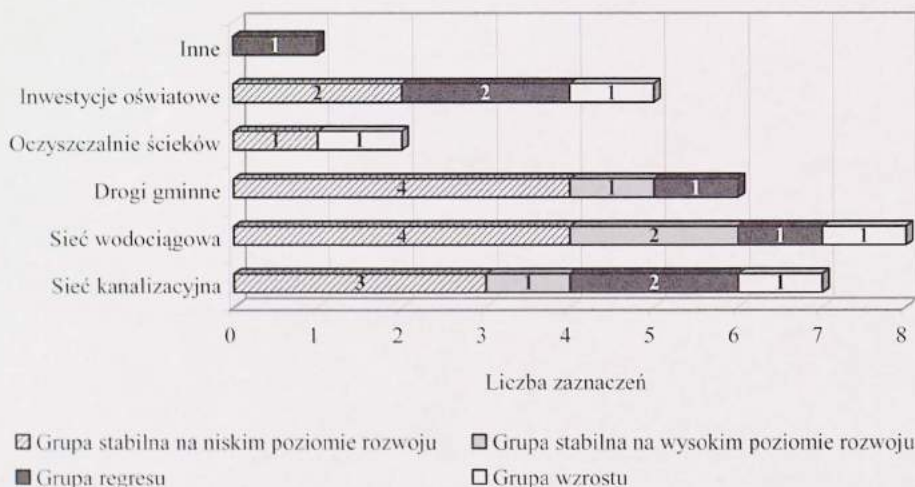
Source: author's research (n = 20).

Nawiązywane porozumienia pozwoliły na wymianę doświadczeń w zakresie funkcjonowania samorządów, gospodarki odpadami, a także w innych sferach działalności administracji publicznej. Współpraca umożliwiła również realizację wielu inwestycji, co byłoby niewykonalne w ramach jednej gminy ze względów finansowych. Wspólne działania umożliwiły także jednostkom otrzymanie do realizowanych inwestycji dopłat z funduszy unijnych oraz Ministerstwa Finansów.

W ramach porozumień międzynarodowych dokonano wymiany młodzieży, nauczycieli, strażaków i innych grup zawodowych (rys. 3). Do znaczących korzyści tego typu działań zaliczano możliwość prezentacji osiągnięć, promocji artystów na szerszym forum, budowanie wizerunku gminy jako dobrego partnera do współpracy.

Kolejną formą oddziaływania władz samorządowych na rozwój gospodarki lokalnej była realizacja na obszarze gmin inwestycji. Ich celem były poprawa warunków życia mieszkańców, a także stworzenie klimatu sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości. Wśród inwestycji zakończonych w ostatnim czasie lub będących w trakcie realizacji wymieniano: budowę sieci kanalizacyjnej, budowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę sieci wodociągowej, inwestycje oświatowe, związane głównie z remontem lub budową szkół i hal sportowych. Wśród innych odpowiedzi podawano budowę bocznic kolejowych.

Obowiązujące w Polsce przepisy prawne wyposażyły władze samorządowe w instrumenty oddziaływania na istniejące w gminie struktury gospodarcze. Mogą one zatem w granicach określonych prawem pomagać lub też odmawiać wsparcia wszelkim inicjatywom gospodarczym podejmowanym przez miejscową ludność lub też zachęcać do inwestowania na terenie gminy podmioty zewnętrzne.

Rys. 3. Inwestycje realizowane w gminach

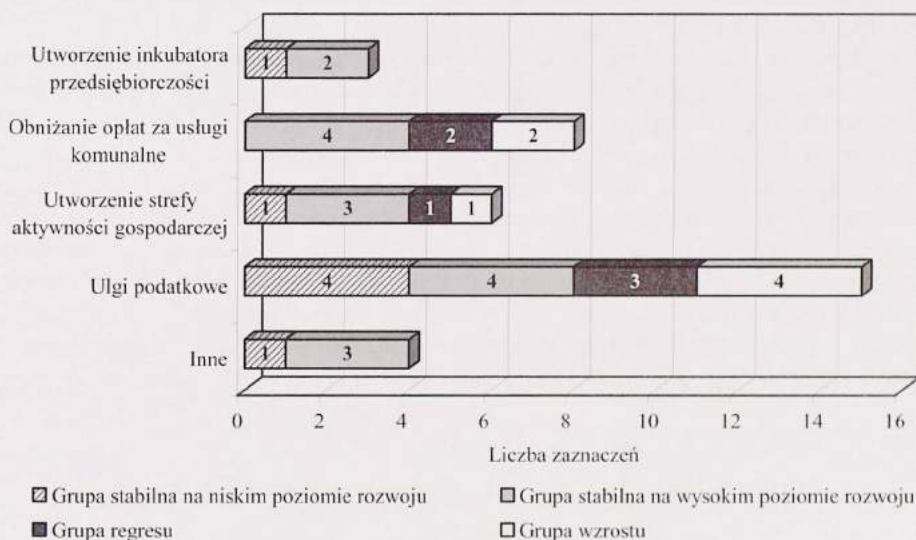
Fig. 3. Investments realized in communes

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych (n = 20).

Source: author's research (n = 20).

Podjęmowane działania mają niewątpliwie wpływ na rozwój gospodarki lokalnej, który niejednokrotnie jest utożsamiany z powstawaniem firm i tworzeniem miejsc pracy. Inicjatywy wspierające przedsiębiorczość są zatem ważnym aspektem w działalności gminy.

Władze nie wszystkich badanych jednostek deklarowały podejmowanie akcji, których zamierzeniem było wzmocnienie przedsiębiorstw funkcjonujących na obszarze gminy (rys. 4). Przede wszystkim uzasadniano to brakiem zainteresowanych, nieliczną populacją lokalnych przedsiębiorstw czy też niskimi dochodami gminy. Takiego zdania byli przedstawiciele 2 gmin należących do grupy stabilnej na niskim poziomie rozwoju, 1 gminy z grupy regresu oraz 1 gminy z grupy wzrostu.

Rys. 4. Działania wspomagające rozwój przedsiębiorczości

Fig. 4. Activities supporting entrepreneurship development

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych (n = 20).

Source: author's research (n = 20).

Obok inicjatyw, których celem była pomoc przedsiębiorstwom funkcjonującym już na rynku lokalnym, władze wszystkich badanych jednostek starały się przyciągnąć nowych inwestorów. Aby zachęcić ich do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy, władze korzystały z szerokiej gamy instrumentów.

Najczęściej wybieraną we wszystkich gminach formą zachęty były ulgi i zwolnienia podatkowe, obejmujące podatki: do nieruchomości, rolny, leśny. Ponadto wiele gmin obniżało przedsiębiorcom opłaty za usługi komunalne. Niezmiernie rzadko gminy decydowały się na bardziej wyszukane formy wsparcia, jak np. tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości.

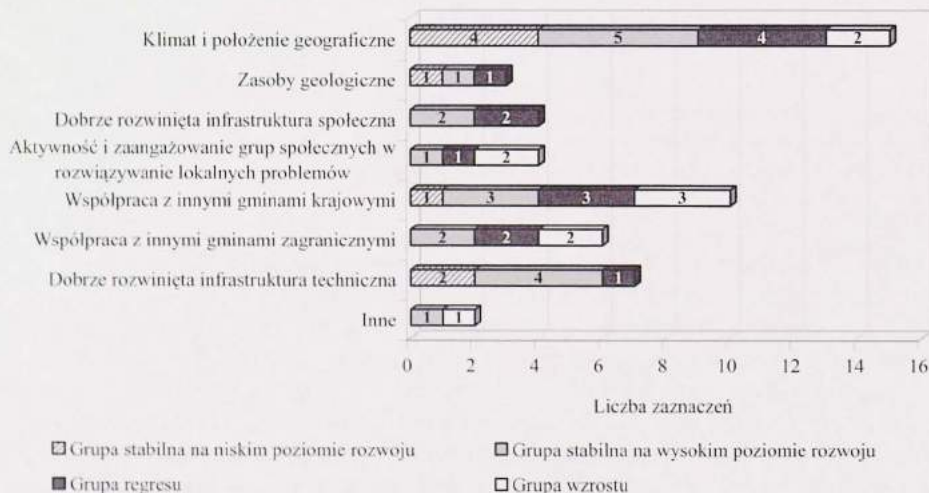
STYMULANTY I DESTYMULANTY ROZWOJU Z PUNKTU WIDZENIA WŁADZ LOKALNYCH

W badanych gminach wskazywano różne czynniki, które warunkowały proces rozwoju (rys. 5). Wśród stymulantów, a więc czynników, które zdecydowanie go wspierają, wymieniano przede wszystkim klimat i położenie geograficzne. Niewątpliwie czynniki te są atutami woj. warmińsko-mazurskiego, które charakteryzuje urozmaicona rzeźba terenu, wzbogacona lasami i wodami powierzchniowymi. Jednak współczesna gospodarka wymaga bardziej kompleksowego ujęcia aspektów konkurencyjności poszczególnych obszarów, na które w coraz większym stopniu mają wpływ wysoko rozwinięte dziedziny gospodarki w stosunku do warunków naturalnych, co zostało uwzględnione m.in. w strategii rozwoju woj. warmińsko-mazurskiego.

W horyzoncie do 2020 roku wskazano 3 priorytety, których wyrazem są cele strategiczne, przyjęte do realizacji. Skupiono się w nich na następujących aspektach [Strategia... 2005]:

- tworzeniu konkurencyjnej gospodarki,
- budowaniu nowoczesnych sieci,
- tworzeniu otwartego społeczeństwa.

Jako czynnik sprzyjający rozwojowi gospodarczemu postrzegano w gminach także podejmowanie współpracy z innymi jednostkami, i to zarówno w kraju, jak i za granicą. Z kolei tylko nieliczni przedstawiciele władz samorządowych traktowali stan rozwoju infrastruktury technicznej jako stymulant rozwoju. Takiego zdania były przede wszystkim władze gmin należących do grupy stabilnej na wysokim poziomie rozwoju.

Rys. 5. Czynniki sprzyjające lokalnemu rozwojowi gospodarczemu

Fig. 5. Factors favouring local economic development

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych (n = 20).

Source: author's research (n = 20)

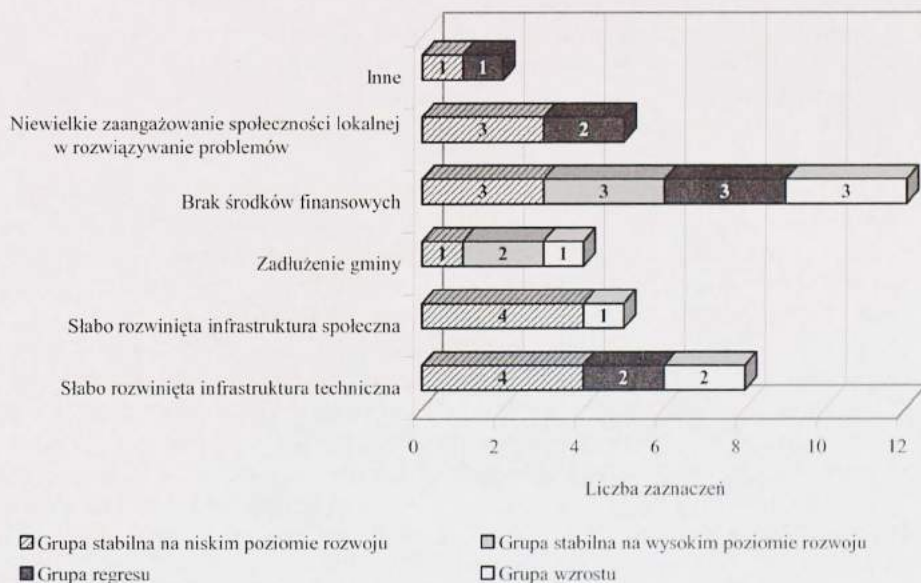

Wypowiedzi respondentów pozwoliły na ustalenie prawidłowości dotyczącej liczby i rodzaju czynników identyfikowanych jako sprzyjające rozwojowi. Im wyższy był poziom rozwoju gospodarczego gminy, tym więcej czynników sprzyjających rozwojowi postrzegały lokalne władze samorządowe. Odmienne odczucia wyrażali z kolei przedstawiciele gmin słabo rozwiniętych. Ich zdaniem, niewiele elementów środowiska lokalnego można było uznać za wspierające rozwój.

Analizując grupę czynników ograniczających rozwój lokalny (rys. 6), należy zauważyć, iż była ona zdecydowanie mniej różnorodna niż grupa stymulantów.

Bariery rozwoju były rzadziej dostrzegane w gminach dobrze rozwijających się, w przeciwieństwie do gmin grupy stabilnej na niskim poziomie rozwoju i regresu, w których zidentyfikowano ich zdecydowanie więcej. W gminach najslabiej rozwiniętych, sklasyfikowanych jako stabilne na niskim poziomie rozwoju, każdy z podanych czynników postrzegano jako ograniczenie rozwoju gospodarczego.

Aż w 12 spośród 20 gmin uznano, że dużą przeszkodą w kreowaniu rozwoju lokalnego są środki finansowe, a właściwie ich brak. Uniemożliwiało to podejmowanie wielu działań, które mogłyby ten proces inicjować. Optymizmem napawa fakt, iż pomimo ogólnego poczucia braku środków finansowych tylko 4 ankietowanych uznało zadłużenie swojej gminy za istotne ograniczenie jej rozwoju. Nie należałoby bowiem utożsamiać zaciągniętych kredytów bankowych lub pożyczek z ograniczaniem rozwoju, w szczególności jeżeli pochodzące z nich środki przeznaczone są np. na realizację zadań inwestycyjnych.

Rys. 6. Czynniki ograniczające lokalny rozwój gospodarczy

Fig. 6. Factors limiting local economic development

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych (n = 20).

Source: author's research (n = 20).

Analiza udzielonych odpowiedzi dowodzi, iż istotną barierą rozwoju gmin była również słabo rozwinięta infrastruktura techniczna oraz społeczna. Ten aspekt był identyfikowany jako ograniczenie głównie w gminach grupy stabilnej na niskim poziomie rozwoju. Potwierdza to konieczność dalszej realizacji działań w tym zakresie.

Warto również zwrócić uwagę, że podobnie jak wśród czynników wspierających, tak i wśród czynników ograniczających rozwój gminy wymieniano zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwiązywanie problemów. Świadczy to o tym, że w obrębie jednego województwa można obserwować skrajne postawy społeczne, które będą miały ogromny wpływ na kształtowanie gospodarki lokalnej.

Polskie społeczeństwo bardzo często ogranicza swój udział w samorządzie terytorialnym do przekazania władzy poprzez wybór swoich reprezentantów, a wszelkie niezadowolone wynikające z podejmowanych decyzji wyraża protestem. W niewielu gminach woj. warmińsko-mazurskiego można było dostrzec aktywną postawę mieszkańców wobec pojawiających się problemów. Część obywateli posiadająca inwencję wycofuje się z życia publicznego zniechęcona trudnościami pojawiającymi się podczas realizacji inicjatyw. Tymczasem wiadomo powszechnie, że siłą napędową rozwoju gmin są ludzie.

WNIOSKI

Samorząd gminny kreując lokalny rozwój gospodarczy wykorzystuje instrumenty, których efektem jest zarówno bezpośredni, jak i pośredni wpływ na ten proces. Przeprowadzone badania pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Powszechnie wykorzystywanym w gminach przez lokalnych decydentów instrumentem o charakterze organizacyjno-planistycznym wspierającym lokalny rozwój gospodarczy była strategia. Konsultowanie treści strategii podczas prac przygotowawczych z mieszkańcami gminy ułatwiało identyfikację najważniejszych problemów oraz wybór najlepszych sposobów ich rozwiązania.
2. W gminach najslabiej rozwiniętych sporządzanie dokumentów planistycznych było następstwem obowiązujących przepisów prawnych, nie wynikało natomiast z subiektywnego odczucia takiej potrzeby przez lokalne władze samorządowe. Z tego względu ich opracowanie zlecano przede wszystkim wyspecjalizowanym firmom zewnętrznym. Taką możliwość wykorzystwały wszystkie (5) gminy w tej grupie.
3. Aby sprawnie realizować zadania zawarte w strategii, jednostki samorządowe podejmowały współpracę, głównie z instytucjami publicznymi i agendami rządowymi. Ponadto, 10 gmin deklarowało przynależność do związków międzynarodowych, a 9 było członkami związków międzygminnych.
4. Jednym z najczęściej wykorzystywanych sposobów nadrobienia zapóźnień w rozwoju gmin były inwestycje, przede wszystkim infrastrukturalne. Skupiały się one na budowie lub modernizacji sieci wodociągowej (10 wskazań), sieci kanalizacyjnej (9 wskazań) oraz dróg gminnych (6 wskazań).
5. Władze gmin wysoko rozwiniętych gospodarczo postrzegały zdecydowanie więcej i bardziej różnorodnych czynników jako sprzyjających rozwojowi. W tej grupie wymieniano głównie klimat i położenie geograficzne (9) oraz dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną (4).

PIŚMIENNICTWO

- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego. Załącznik do Uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r.
- Kamiński R., 2003: Stymulowanie rozwoju gospodarczego. Wyd. Agencja Wydawniczo-Reklamowa MT, Warszawa.
- Ustawa o samorządzie gminnym. DzU z 1990 r. Nr 16, poz. 95 z późn. zm.
- Leoński Z., 2001. Samorząd terytorialny RP. Wyd. C.H. BECK, Warszawa.
- Sztando A., 2000. Kryteria interwencjonizmu lokalnego na przykładzie wybranych gmin. [w:] W. Kosiedowski (red.). Przedsiębiorczość i innowacyjność jako czynniki rozwoju regionalnego i lokalnego, Wyd. UMK, Włocławek.
- Sobczyk A., 2004. Instrumenty rozwoju lokalnego. [w:] M. Fic (red.). Polityka regionalna i lokalna Polski w aspekcie wejścia do Unii Europejskiej, Wyd. PWSZ, Sulechów.

THE INFLUENCE OF THE COMMUNAL GOVERNMENT ON THE LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT, THE CASE STUDY OF WARMIA AND MAZURY PROVINCE

Summary. The local authority is a coordinator of all activities undertaken on the commune's area, also such which a direct effect is the local economic development. The purpose of this paper was the answer to the question: How the communal authority bears on the local economic development? The answer on this question made possible the collected information during the interview into 20 purposely chosen communes in Warmia and Mazury region. The communal authority creating the local economic development uses tools, which an effect is both immediate as and the indirect influence on this process. To generally be used in communes a tool, supporting the local economic development was the strategy. Besides was realized investments, mostly infrastructural and it was taken action supporting the development of the enterprises.

Key words: economic development, communes, development instruments

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 10.12.2006